

ENERGIATÕHUSUS

Energiatarbimise ja energia raiskamise vähendamine on ELi jaoks üha suurema tähtsusega. ELi juhid seadsid 2007. aastal eesmärgi vähendada 2020. aastaks iga-aastast energiatarbimist ELis 20% võrra. Energiatõhususe meetmeid peetakse üha enam vahendiks, mis mitte ainult ei aita saavutada jätkusuutlikku energiavarustust, vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, parandada varustuskindlust ja vähendada impordi arveid, vaid ka edendada ELi konkurentsivõimet. Energiatõhusus on seetõttu Euroopa Liidu strateegiline prioriteet ning EL edendab energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet. Praegu on arutamisel edasine poliitikaraamistik perioodiks, mis algab pärast 2030. aastat.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 194.

SAAVUTUSED

A. Üldraamistik

Komisjon avaldas 2006. aastal teatise „Energiatõhususe tegevuskava: potentsiaali realiseerimine“ ([COM\(2006\)0545](#)). Tegevuskavaga sooviti mobiliseerida avalikkust, poliitikakujundajaid ja turuosalisi ning korraldada energia siseturg ümber nii, et ELi kodanikel oleksid maailma kõige energiatõhusamad tooted (sealhulgas seadmed ja autod), taristu (sealhulgas hooned) ja energiasüsteemid. Tegevuskava eesmärk oli kontrollida ja vähendada energianõudlust ning võtta tarbimise ja varustamise valdkonnas sihipäraseid meetmeid, et vähendada 2020. aastaks primaarenergia iga-aastast tarbimist 20% võrra (võrrelduna energiatarbimise prognoosidega aastaks 2020). Kuna hinnangud näitasid, et EL suudab saavutada ainult pool 20% eesmärgist, seadis komisjon energiatõhususe sihid aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020“ põhieesmärkideks ning töötas 2011. aastal välja ulatusliku uue energiatõhususe kava ([COM\(2011\)0109](#)).

Praegune energiatõhususe raamistik koosneb mitmest direktiivist, mille läbivaatamine on kas pooleli või kavas. Energiatõhususe direktiivis ([2012/27/EL](#)), mis jõustus 2012. aasta detsembris, nõutakse, et liikmesriigid seaksid soovituslikud riiklikud energiatõhususe eesmärgid, millega tagatakse, et EL täidab oma põhieesmärgi vähendada 2020. aastaks energiatarbimist 20% võrra. Liikmesriikidel on õigus muuta need miinimumnõuded rangemaks, kui nad püüavad säästa energiat. Direktiiviga nähakse ette ka siduvad meetmed, et aidata liikmesriikidel seda eesmärki saavutada, ning kehtestatakse lõpptarbijatele ja energia tarnijatele õiguslikult siduvad eeskirjad.

Täiendavad toodete ja hoonete energiatõhususe standardid kehtestati ökodisaini direktiiviga ([2009/125/EÜ](#)), energiatõhususmargistuse direktiiviga ([2010/30/EL](#)) ning hoonete energiatõhususe direktiiviga ([2010/31/EL](#)).

Komisjon avaldas 2014. aastal teatise ([COM\(2014\)0520](#)) energiatõhususe kohta, milles järelitati, et liikmesriigid peavad rohkem pingutama, kuna komisjoni analüüs näitas, et EL suudab 2020. aastaks saavutada ainult ligikaudu 18–19% energiasäästu. 18. novembril 2015 avaldatud energiatõhususe direktiivi rakendamise edenemise aruandes ([COM\(2015\)0574](#)) märgiti, et liikmesriigid suudavad 2020. aastaks saavutada ainult 17,6% primaarenergia säästu. Seetõttu teatati 2015. aasta energialiidu tegevuskavas ([COM\(2015\)0572](#)), et energiatõhususe direktiivid vaadatakse läbi.

Komisjon esitas 30. novembril 2016 ettepanekute paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ ([COM\(2016\)0860](#)) eesmärgiga viia ELi energiaalased õigusaktid kooskõlla uute 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkidega ning aidata saavutada 2015. aasta energialiidu eesmärgi ([COM\(2015\)0080](#)). Energiatõhususe esikohale seadmine on energialiidu üks peamine põhimõte, millega soovitakse tagada ELis kindel, jätkusuutlik, konkurentsivõimeline ja vastuvõetava hinnaga energiavarustus. Läbivaadatud direktiivis tegi komisjon ettepaneku seada kõrge eesmärk saavutada 2030. aastaks 30% energiatõhusus. 2018. aasta jaanuaris muutis parlament komisjoni ettepanekut läbivaadatud energiatõhususe direktiivi kohta, et muuta kogu ettepanek ambitsioonikamaks. Nõukoguga peetud läbirääkimiste järel jõuti 2018. aasta novembris kokkuleppele, mille kohaselt seatakse eesmärgiks vähendada 2030. aastaks ELi tasandil energiatarbimist 32,5% võrra.

B. Koostootmine

Varasem koostootmisdirektiiv (2004/8/EÜ) kaotas energiatõhususe direktiivi jõustumisega 2012. aasta detsembris kehtivuse. Energiatõhususe direktiivis nõutakse, et liikmesriigid hindaksid, millised võimalused on nende territooriumil suure tõhususega koostootmiseks ning kaugkütteks ja -jahutuseks, ning teataksid tulemustest komisjonile ja viiks läbi ka tasuvusanalüüsi, mis (mõne erandiga) põhineks kliimatingimustel, majanduslikul teostatavusel ja tehnilisel sobivusel. Energialiidu paketi raames avaldas komisjon 16. veebruaril 2016 ELi kütte- ja jahutusstrateegia ([COM\(2016\)0051](#)). Strateegia hõlmab kavasad suurendada hoonete energiatõhusust, parandada elektri- ja kaugküttesüsteemide vahelisi seoseid, mis suurendab oluliselt taastuvenergia kasutamist, ning soodustada tööstuses tekkiva heitsoojuse ja -jahutuse korduskasutamist. Strateegia õiguslikud sätted sisalduvad paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“.

C. Hoonete energiatõhusus

[Direktiiv 2010/31/EL](#) hoonete energiatõhususe kohta sisaldab mitut sätet, et parandada nii uute kui ka olemasolevate hoonete energiatõhusust. Direktiivi kesksed sätted hõlmavad nõudeid seoses järgmisega:

- hoonete ja hooneosade üldise energiatõhususe arvutamise meetodika ühine üldraamistik;

- miinimumnõuete rakendamine uute hoonete ja uute hooneosade energiatõhususe suhtes, näiteks peavad kõik uued ehitised 31. detsembriks 2020 olema liginullenergiahooned;
- energiatõhususe miinimumnõuete rakendamine eelkõige järgmise suhtes: olemasolevad hooned, hoone osad, mida olulises osas rekonstrueeritakse, ning tehnosüsteemid, mida paigaldatakse, asendatakse või ajakohastatakse;
- hoonetele ja hoone osadele energiamärgise väljastamine, hoonetes paiknevate kütte- ja kliimaseadmete korrapärase ülevaatus ning sõltumatud süsteemid energiamärgiste ja ülevaatus aruannete kontrollimiseks.

Komisjon esitas 30. novembril 2016 ettepaneku vaadata hoonete energiatõhususe direktiiv (2010/31/EL) läbi laiema paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ ([COM\(2016\)0860](#)) raames ning see peaks aitama kaasa ELi 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisele. Komisjoni andmetel tarbivad hooned ELis 40% energiast ja tekitavad 36% CO₂-heidest. Praegu on ELis ligikaudu 35% hoonetest üle 50 aasta vanad. Hoonete energiatõhususe parandamisega saaks energia kogutarbimist ELis vähendada 5–6% võrra ja CO₂-heidet ligikaudu 5% võrra.

Direktiivis nõutakse, et liikmesriigid kehtestaksid pikaajalised riiklikud strateegiad hoonete renoveerimise toetamiseks oma riigis. Direktiivi eesmärk on tagada igas liikmesriigis ülimalt energiatõhus ja väiksema CO₂-heitega hoonefond, mis aitaks kulutõhusalt kaasa Euroopa energiatõhususe eesmärkide saavutamisele – näiteks vähendada ELis 1990. aastaga võrreldes CO₂-heidet 80–95% võrra.

Lisaks esitati samal ajal algatus „Arukate hoonete arukas rahastamine“ ([COM\(2016\)0860 – I lisa](#)). Algatuses analüüsitakse, kuidas edendada avaliku ja erasektori investeeringuid hoonete energiatõhususse, ning selle eesmärk on anda turule signaal usaldusväärse kohta ja julgustada investoreid panustama energiatõhususse.

D. Toodete energiatõhusus

Toodete energiatõhususega seoses on ELi tasandil kehtestatud mitu meetet, sealhulgas:

- energiatarbimisele märkimisväärset otsest või kaudset mõju avaldavate energiamõjuga toodete energia- ja muude ressursside tarbimise näitamine märgistuses ja ühtses tootekirjelduses, mida reguleeritakse [raamdirektiiviga 2010/30/EL](#). Eridirektiivides ja -määrustes sätestatakse nõuded mitmesuguste kodumasinade jaoks. Kontoriseadmete märgistamist ning rehvide märgistamist reguleeritakse eraldi määrustega;
- energiamõjuga toodete suhtes ökodisaini nõuete kehtestamist reguleeritakse [raamdirektiiviga 2009/125/EÜ](#), millega sõnastatakse uuesti direktiiv 2005/32/EÜ, mida muudeti direktiiviga 2008/28/EÜ. Rakendusmäärused hõlmavad palju erinevaid tooteid, sealhulgas radiaatorid, tolmuimejad, arvutid, kliimaseadmed, nõudepesumasinaid, valgustid, külmikud ja sügavkülmikud, telerid ja elektrimootorid.

Veebruaris 2015 välja kuulutatud energialiidu strateegia ([COM\(2015\)0080](#)) raames esitas komisjon ettepaneku vaadata läbi eespool nimetatud energiatõhususe direktiivid toodete kohta. 2017. aasta juulis avaldatud [määrusega \(EL\) 2017/1369](#) kehtestatakse uus energiamärgistuse raamistik, et näha ette tähtajad praegu kasutatavate energiaklasside A+, A++ ja A+++ asendamiseks skaalaga A–G.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Euroopa Parlament on korduvalt nõudnud kõrgemaid energiatõhususe eesmärgi ja rangemaid eeskirju. Oma 15. detsembri 2010. aasta resolutsioonis energiatõhususe tegevuskava läbivaatamise kohta ([P7_TA\(2010\)0485](#)) märkis parlament sõnaselgelt, et vastu tuleks võtta siduv sihtmärk suurendada energiatõhusust 2020. aastaks vähemalt 20%.

Aastal 2012 oli parlamendil keskne roll energiatõhususe direktiivi ([2011/0172\(COD\)](#)) üle peetavatel läbirääkimistel ning ta aitas tagada, et nõuded riiklike hoonete renoveerimise strateegiate ja suurettevõtete kohustuslike energiaauditite kohta jäetakse nõukoguga kokku lepitud lõplikku kompromissvarianti. Samuti õnnestus parlamendil hoida alles muudatusettepanek, milles nõutakse nõudlusele reageerimise mehhanismide kohta eeskirju, mis võimaldaksid energiatarbijatel oma energiakasutust kohandada tarnetingimustele ja seega vähendada oma energiaarveid.

2013. aastal võttis parlament vastu resolutsiooni energiatõhususe meetmete rakendamise ja mõju kohta ühtekuuluvuspoliitikas ([P7_TA\(2013\)0345](#)), milles ta pidas kiiduväärseks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide pakutavaid uusi võimalusi, eriti ehitussektoris. Parlament nõudis teadlikkuse suurendamise meetmeid ja teabe levitamist ning toonitas, et selles valdkonnas tuleb suurendada suutlikkust ja pakkuda tehnilist abi.

Hiljuti on parlament oma resolutsioonides kliima- ja energiapoliitika raamistiku kohta aastani 2030 ([P7_TA\(2014\)0094](#)), 1.–12. detsembril 2014 Peruus Limas toimuva ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP 20)^[1] kohta ([P8_TA\(2014\)0063](#)) ning eesmärgi kohta sõlmida Pariisis uus rahvusvaheline kliimakokkulepe ([P8_TA\(2015\)0359](#)) korduvalt kutsunud komisjoni ja liikmesriike üles kehtestama siduv eesmärk vähendada energiatarbimist ja kasvuhoonegaaside heitkoguseid 40% võrra koos individuaalsete riiklike eesmärkidega. Kõigis kolmes resolutsioonis märgitakse sõnaselgelt, et kaugeleulatav energiatõhususe eesmärk aitaks luua töökohti ja säästa, suurendada majanduslikku konkurentsivõimet, edendada innovatsiooni, vähendada sõltuvust energia impordist ja suurendada energiajulgeolekut. Pärast seda, kui Euroopa Ülemkogu võttis 23. oktoobril 2014 vastu 27% eesmärgi, soovib parlament kehtestada kõrge energiatõhususe eesmärgi. 17. jaanuaril 2018 toetas parlament ELi energiatarbimise vähendamist 40% võrra aastaks 2030^[2]. 23. juunil 2016 võttis parlament vastu resolutsiooni energiatõhususe direktiivi (2012/27/EL) rakendamise aruande kohta ([P8_TA\(2016\)0293](#)) ja järeldas, et kuigi kehtiv direktiiv pakub raamistikku energianõudluse vähendamiseks, on seda kehvasti rakendatud.

[1]COP 20 viitab ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 20. istungjärgule, mille eesmärk on võidelda kliimamuutuste vastu (2.5.2 – Kliimamuutused ja keskkond).

[2]<http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20180112IPR91629/parlament-toetas-ambitsioonikaid-taastuenergia-ja-energiatõhususe-eesmarke>

Parlament kutsus liikmesriike üles rakendama direktiivi kiiresti ja täielikult. Lisaks väitis parlament, et tõsine energiatõhususe poliitika võimaldaks ELil saavutada oma energia- ja kliimaeesmärgid vastavalt COP 21-l vastu võetud 2016. aasta Pariisi kokkuleppele ning aitaks suurendada energiajulgeolekut, vähendades sõltuvust välistest energiaallikatest.

2016. aasta novembris esitas komisjon ettepaneku muuta direktiivi 2012/27/EL energiatõhususe kohta. Seejärel võtsid parlament ja nõukogu muudetud energiatõhususe direktiivi 2018. aasta detsembris vastu.

13. septembril 2016 võttis parlament vastu resolutsiooni ELi kütte- ja jahutusstrateegia kohta ([P8_TA\(2016\)0334](#)), milles ta kutsus komisjoni üles keskendama tegevust hoonete ja eelkõige küttestuvõimetute kodumajapidamiste energiatõhususe meetmetele.

6. veebruaril 2018 võttis parlament vastu mitu tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni (ITRE) koostatud muud kui seadusandlikku soovitusi. Parlament toetab hariduskavasid, et aidata ELi kodanikel mõista, kuidas nad saavad rohkem energiat säästa. Lisaks pooldab parlament vähese heitega energiaprojektide rahastamise suurendamist vähemalt 50% võrra^[3].

Frédéric Gouardères / Francesca Beltrame
04/2019

[3]<http://www.europarl.europa.eu/news/et/press-room/20180202IPR97028/clean-energy-innovation-needs-a-change-of-mind-set>

